

אין "לא יכול": ישראל יכולה להכריח את צבא לבנון לפעול מול חיזבאללה

written by פרופ' זכי שלום | 05.05.2026

אחת ההנחות הרווחות בשיח האסטרטגי בישראל היא כי צבא לבנון חלש באופן מהותי מחיזבאללה, ולכן אינו מסוגל לפרקו מנשקו גם אם ירצה בכך. הנחה זו הפכה כמעט לאקסיומה [1] הן בשיח הפוליטי והן בחלק מהספרות האקדמית. אולם בחינה אמפירית של סדרי הכוחות בין שני הצדדים מציבה סימן שאלה בוחק סביב תקפותה של קביעה זו.

על פי מקורות שונים צבא לבנון מונה כיום כ-80,000 אלף חיילים, רובם המכריע [2] בכוחות היבשה. מדובר בצבא מדינתי מלא. לצבא לבנון מצבת שריון ורק"ם משמעותית, הכוללת קרוב לארבע מאות טנקים. חיל האוויר הלבנוני קטן אך קיים ומתפקד עם כ-60-80 מטוסים פעילים.

חיזבאללה אינו צבא מדינתי, אך הוא מהווה כוח צבאי משמעותי, הכולל עשרות אלפי לוחמים רובם בעלי ניסיון קרבי עשיר; עשרות אלפי רקטות וטילים. כלומר, במונחים קלאסיים של עוצמה צבאית, הוא נחות מצבא לבנון [3] אך בעל יתרונות אסימטריים מובהקים.

לאור יחסי כוחות אלה ניתן להניח, במידה רבה של סבירות, כי בעימות צבאי מלא בין שני הצדדים לצבא לבנון יש יכולת, אמנם במחיר כבד, להכריע את החיזבאללה ולבטל הלכה למעשה את קיומו כגורם צבאי משמעותי. ספק אם לחיזבאללה יש יכולת דומה מול צבא לבנון.

מדוע אפוא נמנע צבא לבנון מעימות חזיתי עם החיזבאללה? בדרך כלל מוזכרות הסיבות העיקריות הבאות לכך: א. המבנה העדתי של צבא לבנון. הצבא משקף את החברה הלבנונית, ויש בו אחוז גבוה של שיעים. עימות עם חיזבאללה עלול לפרק אותו מבפנים. ב. החיזבאללה נהנה מלגיטימציה פוליטית גבוהה. הארגון הוא חלק מהממשלה והמערכת. ג. חשש ממלחמת אזרחים [4] ניסיון העבר (1975-1990) מכתוב ריסון.

השורה התחתונה היא שבמציאות הנוכחית המשך הסטטוס קוו הוא האופציה הנוחה ביותר לממשלת לבנון, למרות המחיר הכבד שמשלמים על כך אזרחי לבנון.

התמשכותה של אופציה זו מתאפשרת בין השאר, על רקע העובדה שממשלת לבנון נהנית מחסינות מתמשכת מפני פגיעה ישראלית באתרים ממלכתיים בלבנון. ההצדקה לחסינות זו מוסברת בעיקר על רקע העובדה שזו תביעה של ממשל טראמפ שישראל אינה רוצה, ואינה יכולה, להמרות את פיו בנסיבות הנוכחיות.

ממילא, נטען עוד, צבא לבנון, חלש מול החיזבאללה, ובעימות ביניהם הוא יובס. אם כך יקרה, כוחו של החיזבאללה יתעצם והוא יהפוך לשליט עוד יותר דומיננטי בלבנון. מוטב אפוא לישראל

למקד את תגובותיה הצבאיות נגד החיזבאללה בתקווה שמכות אלה יחלישו אותו ויאפשרו לממשל לבנון להשיג מרחב תמרון גדול יותר. עד כה, יש להדגיש נוסחה זו לא צלחה.

ירדן עמדה בפני תמונת מצב דומה בתחילת שנות ה-70. ארגוני הפדאיון פעלו משטח ירדן נגד ישראל. בתגובה: צה"ל ביצע פשיטות נגד יעדים מגוונים בירדן. ב-10 באוגוסט 1969 תקף חיל האוויר הישראלי והשמיד את תעלת ההשקיה המרכזית של בקעת הירדן, תעלת הע'ור. מדובר בפרויקט מים קריטי לחקלאות הירדנית.

בספטמבר 1970 הורה המלך חוסיין לצבא ירדן לפעול בכוח ברוטאלי נגד הארגונים הפלסטינים. הלחימה הייתה קשה וגרמה לנפגעים רבים, כולל אזרחים. סוריה ניסתה להתערב צבאית לטובת הפלסטינים, אך נסוגה לאחר לחץ בינלאומי אימים והפגנת כוח של חיל האוויר הישראלי.

פעילותו הברוטאלית של המלך חוסיין גררה בעקבותיה ביקורת קשה עליו, בעיקר בעולם הערבי. ואולם, במבחן התוצאה היא מנעה בוודאות את הפלת שלטונו ועליית גורמים פלסטינים רדיקאליים לשלטון. בפועל היא יצרה מימד עוצמתי של הרתעה, המבטיח את המשך קיומו של המשטר ההאשמי עד ימינו אלה.

אומץ לבו של המלך חוסיין, ממש על עברי פי תהום, היטיבה עמו בסופו של דבר. המגעים החשאיים עם ישראל הלכו והתהדקו. ב-26 באוקטובר 1994 נחתם הסכם שלום בין ראש הממשלה יצחק רבין והמלך חוסיין. הסכם זה, למרות עליות ומורדות, מהווה בסיס נוח למערכת יחסים הדוקה בין ישראל וירדן ² הן במישור הצבאי והן במישור הכלכלי, שחלקה נסתר מעיני הציבור.

נחזור ללבנון. אנו סבורים שישראל צריכה להכיר ולהדגיש שצבא לבנון, גם במתכונתו הנוכחית, נהנה מעליונות צבאית על פני החיזבאללה במקרה של עימות כולל. לאור זאת, עליה לבחון דרכים שיחייבו את צבא לבנון לנצל את עליונותו הצבאית לצורך הכרעת החיזבאללה בלבנון.

נכון העימות עם חיזבאללה יגבה מלבנון מחיר כבד. אך גם כך נגרם לחלק ניכר מתושבי לבנון סבל קשה מנשוא. אם כך תפעל ישראל, יש סיכוי רב שלבנון תצטרף להסכמי השלום עם ישראל, ותושבי הגליל יזכו לשנים רבות של שקט ושגשוג כלכלי.

לאחר שנוכחנו שוב ושוב שההתמקדות של ישראל בלחימה נגד החיזבאללה ומתן חסינות למדינת לבנון אינה מובילה לתוצאות המקוות, האם לא הגיעה השעה לשינוי כיוון?

פורסם במקור ראשון, בתאריך 05 במאי 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.

